

Utbildningsinspektion i grundskolan Ljungbyskolan

UTBILDNINGSINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

1. Normer och värden
2. Kunskaper
3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete
6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde. Rapporten ger således inte en heltäckande beskrivning av all pågående utbildningsverksamhet inom enheten vid den aktuella tidpunkten.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter liksom jämförelser med jämförbara verksamheter är också betydelsefulla vid bedömningarna och för slutsatserna med krav på åtgärder och förbättringar. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Utbildningen i skolan omfattar förskoleklass till årskurs 9. I anslutning till skolan finns fritidshem och förskola. Elever från Halltorpsskolan, Hagbyskolan och Pårydsskolan har språkval på Ljungbyskolan i årskurs 6 och börjar sedan i årskurs 7 i Ljungbyskolan. Dessa elever åker vanligen skolskjuts till Ljungbyskolan.

Skolform	Antal elever/barn	Skolform	Antal elever/barn
Förskola:	120	Skolbarnsomsorg:	50
Förskoleklass:	25		
Grundskola:	550		

Genomförandet av inspektionen i Ljungbyskolan

Skolverket sände den 17 juni 2003 skriftlig information till huvudmannen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektionsteamet med ansvar för Ljungbyskolan har bestått av undervisningsråden Christina Aro Östgren och Krister Pettersson. Besök på Ljungbyskolan inleddes den 15 oktober och avslutades den 17 oktober 2003.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Ljungbyskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem etc.

På Ljungbyskolan genomfördes intervjuer med rektorn, biträdande rektorerna, personal i årskurs 2, 6 och 8, studievägledaren samt elevvårdande personal. Lektioner i årskurs 2, 6 och 8 besöktes. Under besöket fördes också samtal med elever och föräldrar.

Bedömning

Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanernas mål framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och lust att lära. I läroplanerna anges också att barn och elever skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön samt få ett reellt inflytande över utformningen av utbildningen. På samma värdegrund vilar verksamheten inom det offentliga skolväsendet för vuxna.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet med skolans värdegrund och läroplanernas mål att sträva mot.

Inflytande för eleverna finns i formella råd som elevråd, klassråd samt matråd. Av de intervjuade eleverna har det emellertid uttryckts att de i ringa omfattning får vara med och planera utformningen av undervisningen.

Miljön i skolan upplevs av många av de intervjuade som väldigt otrygg. Vidare upplever många av de intervjuade att det är ett otillfredsställande språkbruk på skolan. Vid intervjuerna har framkommit att dessa upplevelser blir påtagligare ju äldre eleverna blir. Det har också i ett flertal av samtal med föräldrar och elever framkommit uppgifter om att det förekommer mycket kränkande behandling bland eleverna på skolan och att det upplevs att det inte görs mycket från skolans sida för att åtgärda detta.

Skolan upplevs starkt som tre skolor i skolan uppdelade efter de tidigare ”stadierna”. Denna uppdelning är inte bara rent fysisk med undervisning i olika hus utan förstärks också av att skolan sällan synes ha något gemensamt samarbete för hela skolan.

Sammanfattningsvis bedöms att Ljungbyskolan inte för ett tillräckligt medvetet arbete med värdegrundsfrågor och detta är inte acceptabelt. Skolan bedöms inte ge eleverna förutsättningar för att utveckla normer, värden och förhållningssätt som ligger i linje med de nationella målen i läroplanen (se vidare under avsnittet arbetsmiljö och delaktighet). Enligt inspektörernas bedömning bör skolan även arbeta vidare och utveckla elevernas möjligheter till inflytande över sitt lärande, efter ålder och egna förutsättningar.

Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Målen för lärandet anges i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Skolan genomför de nationella proven i årskurs 5 och årskurs 9.

Enligt skolans kvalitetsredovisning framgår bl.a. följande. Vid de nationella ämnesproven i årskurs 5 är andelen godkända elever 74,4 procent i svenska,

55,8 procent i engelska samt 65,1 procent i matematik. Vid de nationella ämnesproven i årskurs 9 är andelen godkända elever 92,6 procent i svenska, 92,6 procent i engelska samt 93,5 procent i matematik. Andelen som genomförde de nationella proven i årskurs 9 var 97,8 procent.

Enligt Skolverkets beräkningsmodell SALSA¹ nådde 70 procent av eleverna från Ljungbyskolan 2002 målen för utbildningen i alla ämnen. Rikssnittet är 75 procent.

Andel elever från skolan som var behöriga att söka till gymnasieskolans nationella program 2002 var 90,4 procent.

Ca 10 elever på skolan har anpassad studiegång.

Elever som påbörjar det individuella programmet efter sin tid på Ljungbyskolan har möjlighet att återkomma till skolan för att genomgå prövning för att höja sina betyg. Det är läraren som bestämmer hur den prövningen skall gå till. I exempelvis idrott och hemkunskap brukar det gå till så att eleven får närvara på ett antal lektioner för att sedan kunna genomföra en prövning.

Sammanfattningsvis bedöms att 70 procent av eleverna når målen för utbildningen i alla ämnen givetvis i sig aldrig kan accepteras, men som skolans kvalitetsredovisning också tar upp, är det av största vikt att adekvat hjälp och stöd till eleverna därför ges.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med föräldrar, barn, elever respektive de vuxenstuderande i arbetet med att forma en god miljö för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Merparten av de intervjuade eleverna och föräldrarna upplever Ljungbyskolan som stökig och otrygg samt med ett opassande språkbruk bland eleverna.

Skolan har en handlingsplan mot kränkande behandling som reviderades efter terminsslutet vårterminen 2003. Planens titel utgår från begreppet kränkande behandling men innehållet i planen utgår sedan enbart från begreppet mobbning. Inspektörerna vill uppmärksamma på att detta kan medföra att skolan underlåter att ställa sig frågor om de händelser som skolan inte betecknar som mobbning men som ändå kan vara kränkande för eleven. Handlingsplanen bör även förtydligas när det gäller stöd till elever när den kränkande behandlingen

¹ För att få en mer nyanserad bild av skolors betygsresultat än enbart genom att tillhandahålla de faktiska betygsresultaten som skolor uppnår, har Skolverket utvecklat Skolverkets Arbetsverktyg för Lokala SambandsAnalyser – Salsa. Verktöget jämför i en statistisk modell kommuners och skolors faktiska betygsresultat avseende "andel elever som uppnått målen" respektive "genomsnittligt meritvärde" med ett modellberäknat värde. I denna beräkning tas hänsyn till bakgrundsfaktorer som föräldrars utbildningsnivå, andel elever med utländsk bakgrund och fördelning pojkar/flickor i kommuner och skolor.

förekommer mellan elev och skolpersonal. Vidare anges i planen att tidpunkten för att informera föräldrar avgörs från fall till fall. Påtalas kan i detta sammanhang att skolan handlar i strid mot läroplanen om inte vårdnadshavarna kopplas in då det uppstår problem för eleverna. Vid intervjuerna har inte heller framkommit att planen är känd bland elever och föräldrar. Vidare har skolan bl.a. ytterligare en handlingsplan mot främlingsfientlighet och rasism.

Det har uppmärksammats att skolan har ett antal olika handlingsplaner. Det är emellertid tveksamt huruvida dessa planer är kända bland personal och framförallt bland elever och föräldrar. Påtalas kan att det är av stor vikt att handlingsplanerna utgör levande dokument och att elever och föräldrar har medverkat vid framtagandet samt vid utvärdering av aktuella planer.

På skolan finns både skolsköterska och kurator. Vid besöket uppmärksammades att skolsköterskan har ansvar för 550 elever på en tjänst om 80 procent och att hon upplever att det i stort sett bara är hälsoundersökningarna som hinns med. Kuratorn arbetar förebyggande mot kränkande behandling enbart om någon lärare har bett henne och då bara i en enstaka klass. Enligt rektorn för även kuratorn regelbundna samtal med en fast elevgrupp om det aktuella läget på skolan.

Sammanfattningsvis bedöms att Ljungbyskolan inte fullt ut uppfyller författningarnas krav vad avser arbetsmiljö och detta är inte acceptabelt. Skolan har att arbeta mer för att uppnå en lugn och trygg miljö för lärande samt med sin handlingsplan mot kränkande behandling.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå målen skall främst utformas av de lärande och personalen. I förskolan och skolan skall detta ske i samverkan med hemmen. De nationella läroplanerna, andra statliga bestämmelser och kursplanerna ger dock också vissa anvisningar för arbetet. Det finns riktlinjer för stöd, betygssättning och utvecklingssamtal, utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid, etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper och färdigheter barnen, ungdomarna och de vuxna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att närma sig målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Skolan har rutiner för att hitta elever i behov av särskilt stöd, bl.a. används tester av olika slag. Åtgärdsprogram upprättas för elever som befarsas att ej nå målen och elevvårdskonferenser hålls där protokoll skrivs. Stöd till eleverna ges framförallt i svenska, engelska och matematik men det förekommer även att stöd ges i de samhällsorienterande ämnena. Vissa av de intervjuade föräldrarna har emellertid uttryckt att stödet kommer in för sent.

Skolan har en specialpedagog i årskurs 1–3, en specialpedagog i årskurs 4–6 och två specialpedagoger i årskurs 7–9. Dessutom finns två övriga bland personalen som har läst 20 poäng specialpedagogik.

En elev på skolan är placerad i särskild undervisningsgrupp. Beslut har fattats om det.

Några elever får modersmålsundervisning. Det finns ingen elev som är i behov av studiehandledning på modersmålet eller svenska som andra språk.

Skolan har överlämning av eleverna mellan förskoleklassen och årskurs 1, mellan årskurs 3 och årskurs 4 samt mellan årskurs 6 och årskurs 7. Överlämnig sker också från andra skolor till årskurs 7. Det råder delade meningar bland personalen på skolan huruvida överlämningar är bra eller ej. Överlämningarna sker i form av t.ex. överlämningskonferenser eller att avlämnande lärare lämnar information till det nya arbetslaget.

Utvecklingssamtal genomförs av klassläraren en gång per termin med vårdnadshavaren och eleven.

Många av föräldrarna till de äldre barnen på skolan uppgav vid intervjuerna att de saknade information från skolan.

Sammanfattningsvis bedöms att arbetssätten på Ljungbyskolan fungerar bra för att stödja elevernas utveckling. Påtalas kan emellertid vikten av att enligt läroplanen hålla föräldrar/vårdnadshavare underrättade om elevernas skolsituation. Vidare gör inspektörerna den bedömningen att skolan bör arbeta vidare med att utveckla metoder för att ta till vara den information som ges av överlämnande skola. Detta gäller även vid överlämning inom Ljungbyskolan.

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för barnomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre arbete. Sammantaget har dessa skyldigheter att se till att rätten till utbildning tillgodoses. Fristående huvudmän har motsvarande ansvar även om de inte alltid omfattas av målen och riktlinjerna för det offentliga skolväsendet.

Frågor som tas upp vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

Skolan har en rektor och två biträdande rektorer. Rektor ansvarar för ekonomin och personalen, som uppgår till ca 100 personer, samt är pedagogisk ledare för årskurs 4–6. De två biträdande rektorerna har det pedagogiska ansvaret för förskolan, förskoleklasserna och årskurs 1–3 resp. årskurs 7–9. Det har emellertid vid inspektionsbesöket framkommit uppgifter om att rektorn har svårt att hinna med det pedagogiska ansvaret för årskurs 4–6.

Personal som anställts sedan den 1 januari 2001 har lämnat in registerutdrag enligt lagen om belastningsregister.

Kvalitetsredovisning för verksamhetsåret 2002 finns och avser måluppfyllelse relaterat till nationella mål.

Sammanfattningsvis bedöms att skolans styrning, ledning och kvalitetsarbete fungerar på ett acceptabelt sätt. Inspektörerna bedömer emellertid att ledningen bör utveckla en tydligare pedagogisk ledning i framför allt årskurserna 4–6.

Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Inom en viss utbildning skall det också finnas möjligheter för eleverna att individuellt göra val av kurser eller ämnen.

Granskningen gäller om möjlighet till utbildning ges i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till utbildning behandlas.

Skolan upplever sig ha kontroll över att de skolpliktiga barnen får sin rätt till utbildning tillgodosedd. Det fanns vid inspektionstillfället ingen elev som hade särskild undervisning.

Elevers val finns på skolan i årskurs 7–9 med 80 minuter i veckan. Alla ämnena enligt timplanen är representerade och det finns ca 25 olika val att göra. Eleverna gör sina val för fyra perioder per år. De gör tio val, varav tre är prioriterade.

Till språkvalet i årskurs 6 erbjuds tyska, franska och spanska. Elever får sina förstahandsval om det inte är färre än fem elever som väljer det språket.

Studievägledaren ger information om valet till gymnasieskolan. Varje elev får en gymnasiekatalog. Skolan har ett informationsmöte om valet till gymnasieskolan där studievägledaren går igenom programmen, ansökan m.m. Eleverna får också besöka gymnasieskolorna i Kalmar. Studievägledaren erbjuder också individuella samtal om valet till gymnasieskolan.

Sammanfattningsvis visar inspektionen att skolan fungerar bra avseende att eleverna ges den utbildning som författningarna ställer krav på. Elevers val skall enligt grundskoleförordningen och timplanen hållas med 382 timmar (60 minuter) totalt i grundskolan. Det kan därför ifrågasättas om det räcker att enbart erbjuda elevers val i årskurs 7–9.

Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Skolan har till största delen behöriga lärare. Det har vid inspektionsbesöket enbart framkommit att det finns en obehörig lärare i spanska. Vikarier sätts in först efter ca 2–3 dagars frånvaro.

Skolan avsätter resurser för personalens kompetensutveckling. Personalen har dock uttryckt en viss avsaknad av samverkan med kollegor på andra skolor i kommunen.

Läromedel, pedagogiskt material, utrustning och skolmåltider synes i huvudsak vara av god kvalitet.

Skolan är fullt handikappanpassad och ger möjlighet för funktionshindrade barn att delta i utbildningen på ett bra sätt.

Sammanfattningsvis bedöms att skolan fungerar mycket bra avseende personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att den pedagogiska verksamheten och undervisningen fungerar bra på Ljungbyskolan samt att elevernas tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning ligger väl i linje med de nationella bestämmelserna för grundskolan. Vidare bedömer inspektörerna att skolan fungerar mycket bra avseende resursfördelning.

Inspektörerna anser att följande är acceptabelt men att det finns utrymme för att förbättra måluppfyllelsen genom att

- fortsätta och utveckla arbetet med elevernas möjlighet till inflytande över sitt lärande,
- fortsätta arbetet med att ge elever i behov av stöd adekvat hjälp,
- förbättra informationen till föräldrar/vårdnadshavare om elevens skolsituation,
- fortsätta arbetet med att utveckla metoder för att ta till vara på den information som ges av överlämnande skola,
- förbättra och utveckla den pedagogiska ledningen i framförallt årskurserna 4–6,
- se över organisationen av elevens val samt
- se över sitt handlingsprogram mot kränkande behandling i vissa delar.

I två avseende lever skolan inte upp till författningarnas krav, vilket är oacceptabelt. Detta måste åtgärdas. Det gäller

- Ljungbyskolans arbete med värdegrundsfrågor kan inte accepteras utan skolan måste föra ett mer medvetet arbete med dessa frågor i enlighet med skollag och läroplan. Skolan måste också arbeta mer för att uppnå en god miljö och för att förebygga kränkande behandling samt
- Ljungbyskolans handlingsprogram mot kränkande behandling är inte acceptabelt utan måste ändras så att vårdnadshavaren kontaktas då det uppstår problem för eleven.

Datum	Ort
2004-01-30	Linköping

Christina Aro Östgren

Krister Pettersson